

TEKST
Herman Vuijsje

FOTOGRAFIE
Marian van de Veen-van Rijk

— het Ringvaartgevoel
een ontdekkingsreis rond
de Haarlemmermeer

PODIUM VOOR
ARCHITECTUUR
HAARLEMMERMEER
EN SCHIPHOL

JAP SAM
BOOKS

INHOUDSOPGAVE

- Een rondje Ringvaart—6
- 1/ **Buitenkaag-Lisserbroek—12**
De Haarlemmermeer zoals hij bedoeld was
- 2/ **Lisserbroek—20**
Dorp of woonlandschap?
- 3/ **Lisserbroek-Cruquius—30**
Een kasteel en een lustoord in de polder
- 4/ **Cruquius-Vijfhuizen—42**
Nieuw leven voor een dood weermiddel
- 5/ **Vijfhuizen-Zwanenburg—50**
Autowrakken en vergezichten
- 6/ **Zwanenburg-Badhoevedorp—60**
De achterkant van Amsterdam
- 7/ **Badhoevedorp-Aalsmeerderbrug—68**
De stad rukt op, leve het dorp
- 8/ **Aalsmeerderbrug—76**
Vrijbuiters van de bovenlanden
- 9/ **Aalsmeerderbrug-Rijsenhout—84**
Wacht binnen de dijken
- 10/ **Rijsenhout-Leimuiderbrug—94**
Een schitterende uithoek
- 11/ **Leimuiderbrug-Buitenkaag—102**
Niks, helemaal niks
- Gooi open, die mooie kamer!—110**
- Geraadpleegde literatuur—118**

7/ **BADHOEVEDORP—AALSMEERDERBRUG**

DE STAD RUKT OP, LEVE HET DORP

— Bij de Bosrandbrug komen we, na wat gejongleer over en onder betonnen rijbanen en fly-overs, terug bij de Ringvaart. Ooit was hier de voornamen allee naar onze nationale luchthaven.

BADHOEVEDORP — AALSMEERDERBRUG **DE STAD RUKT OP, LEVE HET DORP**

KEROSINE EN JASMIJN

Zoals de meeste dorpen aan de noordkant van de Haarlemmermeer is Badhoevedorp gevangen in een web van snelwegen. De A9 snijdt er zelfs dwars doorheen, zuidelijker mocht niet, want dat zou verdere uitbreiding van Schiphol in de weg staan. Nu wordt de weg alsnog naar het zuiden verplaatst, in 2018 moet het klaar zijn.

Als we ook de A4 onderdoor zijn, keert er weer iets van landelijke rust terug. Het wordt gemoedelijker langs de dijk, en rommeliger. Veel garages, gebruikte auto's, dit is Amsterdams autolandia. De occasions staan zelfs uitgesteld op dekschuiten in de vaart. Hier krijgt de knutsel- en zelfprutskant van de Ringvaart weer de overhand. We zien wonderlijke combi's van burgermanshuisjes naast burens die een voorkeur hebben voor tuintjes vol ouwe troep, aan het zicht onttrokken door een gulle wildgroei van onkruid en geboomte. Een rijtje eenvormige bakstenen huizen, een beetje historiserend maar best mooi. De Engelsen gooiden plat wat hier stond, vertelt een buurman. Waarom weet niemand. Misschien wilden ze het defensieterrein aan de overkant treffen.

Ook dit was oorspronkelijk 'bovenland': het dorpje Nieuwe Meer dat we nu naderen, hoorde bij de Riekerpolder, die door de Ringvaart werd doorsneden. De Koekoekslaan, waar toen het oeverpad lag, vormt nu de begrenzing van Golfclub The International. In de verte zien we het immense doosvormige clubhuis, een en al steen en glas, speciaal aangerukt uit Portugal, daarachter het al even rechtlijnige Schiphol. Maar aan de dijk is alles klein en krom. Het talud loopt heel geleidelijk af, waardoor de huizen diepe tuinen hebben. Daar, 'in de laagte', speelt het ware leven zich af. Kipjes, paardjes of een geit worden daar gehouden. Je hebt er wat fruitbomen staan, een varkenskot, een stel bijenkorven. Een beetje Oost-Europees doet het aan. Of is het juist weer heel modern? Dit achtererfgebeuren komt immers aardig tegemoet aan de tip van staatssecretaris Klijnsma om in deze barre tijden weer meer op onze moestuin te vertrouwen.

'Kom maar!' gebaart een man die we op zo'n erfje zien rondscharrelen. Kippen houdt hij, paardjes en ook roeken. Hij komt uit Suriname, zijn zwager woont hier. Terwijl hij Huub de pony de voederbak voorhoudt, kijkt hij vergenoegd om zich heen: 'Als ik uit Suriname kom en hier ben, dan heb ik niet zoveel heimwee. Dan is mijn hoofd een beetje gecompenseerd.'

Ook Jannie van der Geest heeft 'een gigant van een achtertuin. Zestig meter diep. We wonen hier prachtig: als ik onder de douche sta, ruik ik de jasmijn.'

Jasmijn? Zo-even spraken we nog een man die bromde dat hij bij zuidenwind vanuit zijn slaapkamerraam de kerosinedamp opsnuift als ze op Schiphol aan het proefdraaien zijn.

Het hoort allebei bij Nieuwe Meer, ook weer zo'n buurtschapje dat wordt ingesloten door snelwegen en Schiphol en juist daardoor iets landelijks heeft weten te behouden. 'De lintbebouwing zorgt voor een bijzondere roddelcultuur van buur tot buur,' zegt Erik Hoogenboom in het boek *Daarom Haarlemmermeer*. 'Als je aan het begin van de dijk een bloedneus krijgt, dan ben je aan het eind van de dijk dood!'

Hoogenboom is bestuurslid van de buurtvereniging, waarvan Jannie van der Geest voorzitter is. De vereniging is voortgekomen uit ongerustheid over de verkeersoverlast op de dijk en de wildgroei van autobedrijven. De vergaderingen worden gehouden in buurthuis Rehoboth, onder aan de dijk, aanvankelijk een kerkje. De dominee werd met een bootje overgezet.

We praten met Jannie in haar huiskamer pal aan de dijk, met prachtig uitzicht op de Nieuwe Meer. Aan de achterkant kijkt ze uit op de golflinks van *The International*. 'Niet voor ons soort mensen. Je moet duizenden euro's neertellen voor een aandeel. Maar goed, alles is beter dan industrie.'

Jarenlang dreef zij hier een kruidenierswinkel, terwijl haar man een melkwijk had. Dat was toen het dorp nog echt saamhorig was. 'De mensen zijn nu minder betrokken, het is moeilijker om die eendrachtigheid vast te houden. Buren en zo... dat telt niet meer. Je groet elkaar maar je gaat geen koffie bij elkaar drinken.'

En die decentralisatie van de zorg, waarbij mensen meer verantwoordelijk voor elkaar moeten worden - zij denkt dat dat best moeilijk wordt. 'Ik ga altijd wel bij de oudjes langs. Maar iedereen werkt tegenwoordig, hè.'

't Is maar net waar je het mee vergelijkt. Ons lijkt het met het nabuurschap zo slecht nog niet gesteld in een dorp waar 85 procent lid is van de buurtvereniging. En waar iedereen meehelpt om een buurtpontje in de vaart te houden dat luistert naar de naam Ome Piet.

HOE EEN PONTJE EEN DORP BIJ ELKAAR HOUDT

'Op goeie dagen is 't prachtig en gezellig,' zegt Jannie van der Geest over de Ome Piet. 'Ik breng wel 'ns koekjes voor de veerlui, en de meneer van boerderij Meerzicht in het Amsterdamse Bos pannenkoeken.'

← De Ome Piet op weg naar het Amsterdamse Bos Het fameuze pontje is onmiskenbaar de mascotte van het dorpje Nieuwe Meer. Piet Eilander was de laatst bekende pontbaas die hier paarden overzette naar het jaagpad langs de Nieuwe Meer. Zijn opvolgers zijn buurtbewoners zoals Erik Hoogenboom die 's zomers in de week-ends voetgangers en fietsers naar het Amsterdamse Bos varen.

Er wordt goed op gelet, op de Ome Piet. Als wij het pontje, dat zoetjes ligt te dobberen tegenover Hoogenbooms huis, even wagen te betreden, schiet subiet zoon Rick naar buiten: 'Kan ik u ergens mee helpen?'

Nee, aan goede zorg ontbreekt het de Ome Piet niet. Toch is het de vraag hoe lang hij nog zal varen. 'Ze willen nu een fietsbrug maken, precies waar dat pontje vaart,' zegt Jannie van der Geest. 'Dat hebben ze bij de Cruquius ook gedaan. Wij gaan daar altijd speciaal met het pontje in plaats van over de brug!'

DE AORTA VAN AMSTERDAM

We naderen Schiphol, de stad kruipt naderbij. Loopt de weg over de Ringdijk hier niet dood op de aorta van Amsterdam met zijn hoofdadere voor weg- en treinverkeer? Bij het voorbereiden van onze wandeling vroegen we ons af of we ons hier niet gewonnen zouden moeten geven en toch een stuk langs de overkant zouden moeten lopen.

← Anti-geluidsgebouw? Maar dit is Holland, overal is aan gedacht. Een keurige fietsroute voert onder, langs en over het verkeersgeweld van de A9 en de oude Schipholweg heen, en dan verder Schiphol-Oost in. Naar de plek waar de minister van Oorlog in 1917 een veldje aan de Ringdijk bij het Fort aan het Schiphol aanwees als militair vliegveld.

Nog staat daar de oude verkeersstoren van Schiphol, die in 1952 in gebruik werd genomen en vijftien jaar later dertig meter werd verplaatst. In de ruimte van de luchtverkeersleiders op de vijfde verdieping staat alles er nog precies zo bij als toen. Het uitzicht is adembenevend: nergens zie je de polder platter en leger dan hier. Nergens, behalve vanuit een vliegtuig, krijg je een zo

getrouw beeld van hoe het ooit was.

Follow me. Als we onze weg vervolgen door de drukke, Amerikaans aandoende hoofdstraat van Schiphol-Oost, fungeren de wielrenners met hun fluorescerende pakjes over afgetrainde lijven als wegwijzers. Bij de Bosrandbrug komen we, na wat gejongleer over en onder de betonnen rijbanen en fly-overs, terug bij de vaart. Ooit was hier de voorname allee naar onze nationale luchthaven. Schiphol lag met zijn ingang aan de Ringvaart. Die twee, vliegveld en vaart, hoorden een beetje bij elkaar, zie het eerbetoon dat Viruly in 1938 aan dit waterlint bracht.

Toen leek het áf, nu is het vervallen tot onvoltooidheid. De oude Schipholdijk is een verwaarloosde asfaltstrook die er aandoenlijk bij ligt als een afgesneden rivierarm. Fietsers en brommers gaan er eens lekker voor, hier. Niemand stoort zich aan ze,

HET RINGVAARTGEVOEL

EEN ONTDEKKINGSREIS ROND DE
HAARLEMMERMEER

Auteur Herman Vuijsje en fotografe Marian van de Veen-van Rijk nemen de lezer en wandelaar mee op ontdekkingsreis langs de Ringvaart. In de vorm van een reisverslag beschrijven ze ervaringen en ontmoetingen onderweg, geïllustreerd met veel foto's. Langs de Ringvaart zie je alle gezichten van de Haarlemmermeer, en dat zijn er heel veel: van dorps aandoend gescharrel in vergeten buurtschapjes tot de ultieme dynamiek van Schiphol. Als grotestadsbewoners voelen de schrijvers zich ver van huis op hun wandeltocht. Alle tijd om zich af te vragen: wat kan de Ringvaart ons vertellen over de manier waarop wij met de ruimte omspringen? En met elkaar?

AUTEURS

Herman Vuijsje is socioloog en journalist met een bijzondere belangstelling voor veranderingen op ruimtelijk en sociaal-cultureel gebied. Marian van de Veen-van Rijk is fotograaf en specialiseerde zich in portret- en landschapsfotografie. Als team publiceerden zij verschillende boeken waarin zij al wandelend een beeld geven van veranderingen in het landschap en de gevolgen daarvan voor bewoners. De Ringvaart van de Haarlemmermeer vormt in dit opzicht wel een heel bijzondere uitdaging.

